

Panium - Ñetteelu Nimeru

Peeñ bi ak Waxtu wu ñu Tërë: Wërgu-yoonu Yonent bi

Jeff Pippenger

2025-02-28

Léebu fukki janq yi dellu na benn ci benn araf ci jaar-jaaru téeméeri ak ñeent-fukk ak ñeenti junni. Habakkuk saar ñaareel bi mooy wone xolub léebu bi, ba mu jàpp gisaane gi di wax ca mujj ga.

Dinaa taxaw ci sama wottu, te damaa teg sama bopp ci kaw kër gu kawé gi, te dinaa xool ngir gis li mu may wax, ak li ma wara tontu bu ma yeddalee. Noonu Boroom bi tontu ma, ne ma: “Bind peeñ mi, te wéral ko bu baax ci bant yi, ngir ki koy jàng man a daw ak moom. Ndaxte peeñ ma ngi des ba jamono ji ñu ko sàkkal; waaye ci mujj ga dina wax te du fen; bu yàggée sax, xaar ko, ndaxte dina ñëw dëgg-dëgg, du yàgg. Xoolal, ki xolam réy te yékkati boppam, jubul ci moom; waaye aji-jàmm dina dund ci ngëmam.” Habakkuk 2:1–4.

Saar fukki ak ñaar-fukk ak juróom-ñett ci Daniel benn-fukk ak benn itam day won “waxtu wu ñu tànn.”

Te xol bu ñaari buur yii di topp seen xol ci lu bon, te dinañu wax fen benn ndab ci genn mesa; waaye du ànd ak njariñ, ndaxte mujj gi moom, dina am ci waxtu wa Yàlla tëral. Daniel 11:27.

“Peeñ gi” bi Room sos, moo ngi nek ngir “jamono ju ñu dogal,” te ñaari buur yi seen xol di def lu bon, tey wax fen benn ndab ci kaw, dañuy wone ab màndarga yoon wu ci yoonu waxi yonent yi, te loolu di agsi bala peeñ gi “wax.” Bala jamono ji ñu dogal ñaari buur yi dañuy wax “fen,” waaye bu peeñ gi waxee ci jamono ji ñu dogal, du fen. Jamono ji ñu dogal mooy yoonu Dibeer bi ci Etazini, te ndaje mi ci ndab li mooy màndarga ndoorte waxtu bu yonent. “Peeñ gi” mat na ci taarix ba ci yoonu Dibeer bi, waaye dañu ko sos ba noppi lu jiitu yoonu Dibeer bi. Loolu feeñ na ndax ñi takku dañu leen wax ne ñu xaar peeñ gi, te itam dañu leen wax ne ñu siiwal peeñ gi. Duñu ko man a siiwal lu jiitu matug peeñ gi su fekke ne peeñ gi sosesu ko woonagul ba tax.

Yeremi mooñ na ñi “xaar” peeñ mi:

Yow Aji, yaw xam: fàttaliku ma, te seeti ma, te feyal ma ci samay fitnaakat; bu ma dindi ci sa muñ. Xamal ne ngir yaw laa dékku ay yéjj. Saay kàddu gis naa ko, te lekk naa ko; te sa kàddu nekkoon na ma mbégte ak bannexu sama xol; ndax dees na woo sama tur ci sa tur, Yow Aji Yàlla Boroom mbooloom asamaan. Duggu ma woon ci mbootaayu ñiy ree, te bannexuma; ma toogoon sama bopp ndax sa loxo, ndax da nga ma feesaloon mer. Lu tax sama metit sax di sax, te sama gaañu du fajiku, ba bañ a wér? Ndax da ngay nekk ci man mel ni kuy fen, ak mel ni ndox mu doyl? Moo tax Aji bi waxe ne: Su nga dellusi, dinaa la delloo, te dinga taxaw ci sama kanam; te su nga génne lu jafe-jafe yi ci lu baax, dinga nekk ni sama gémmiñ. Na ñoom dellu ci yaw, waaye yaw bul dellu ci ñoom. Te dinaa la defal xeet wii miir gu ñu tatte xàñjaru xàñjar; dinañu la xeex, waaye duñu la man a not, ndax maa ngi ànd ak yaw ngir musal la te yiwi la, la Aji bi wax. Te dinaa la musal ci loxob ña bon, te jotil la ci loxob ña ragalukaay. Jeremiah 15:15–21.

Yoonu Dibeer ci États-Unis moo tax ba màndargay “fàttaliku” gi di feeñ. Foofa la Sabat bi war a sax ci xel di doon mbirum nattu mu mujj. Foofa la jigéen ju ñaaw ju Tir, jiñu fàtte woon, di dellu ci xel. Foofa itam la Yàlla di fàttaliku bàkkaar yi Babilon, te di ko jox àtte ñaari yoon.

Màndarga bi wax ji nekk mooy yoonu dundub dibeer bi ci États-Unis, ndax fa la rabu suuf si “wax” ni nago. Ca benn màndarga boobu la mbaam mi ci sàkkug waxu Balaam “wax.” Bi Yahya Miyóobkat bi juddoo, baayam Sakarya, mi Yàlla tere woon wax, “wax.”

Te xew na, ci bésu juróom-ñett ba, ñëw nañu ngir xarafal xale bi; te woowoon nañu ko Sakariya, ci turu baayam. Waaye yaayam tontu ne: Déedet; waaye Yowaana la dees koy tudde. Noonu ñu ne ko: Amul kenn ci sa mbokk yi ñuy waxe tur wii. Te ñu def ay màndarga ci baayam, ngir xam naka la bëgg muñu koy tudde. Mu laaj ab planse buñu ci bind, mu bind ne: Turam mooy Yowaana. Te ñépp waaru nañu lool. Ci saa si rekk gémmiñam ubbiku na, làkkam yiwi na, mu wax, di sant Yàlla. Luug 1:59–64.

Ba sunu alxamesu bi ci États-Unis, gaañu rey mi papauté bi amoon daldi wér, te mu nekk buur gi juróom ñettal bi bokk ci juróom ñaar yi, bu États-Unis, mi nga xam ne seen prezidaa Donald Trump mooy prezidaa bi juróom ñettal bi bokk ci juróom ñaar yi. Ci benn jamono boobu itam, tééméeri ñent fukk ak ñent junni yi yékkati nañu leen ni benn raaya. Tééméeri ñent fukk ak ñent junni yi ñooy kanam gu juróom ñettal gi bokk ci juróom ñaar yi. Ci sunu alxamesu bi, limu juróom ñett bi dafa markees, te ca bés ba juróom ñettaale lañu xarafoon Yaxya, Sakariya wax. Sakariya dafay tekki ne Yàlla “fàttaliku na.” Sunu alxamesu bi mooy nalin wu fen ci Sabbaat bu dëgg bi, bi waroon a “fàttaliku.” Ci sunu alxamesu bi, jigéen ju ndawjigéen bu Tir “fàttalikoo na ko.” Ci sunu alxamesu bi la Yàlla “fàttaliku” bàkkaaru Babilon te mu ñaareel mbugalam.

Yeremi mooy nañ ñi muñ njëkk mer gu met gi te di séentu gis-gis gi yàgg a mat. Moo ngi tegtal ñi takku, ñi doon gémmiñu Yàlla ci waxtu wa ñu sàkk, bu gis-gis gi waxee te du fen. Gis-gis gi di wax ci waxtu wa ñu sàkk, ñaar buur yu di waxante fen ci benn ndab la ko jiitu. Loolu jiitu na yoonu Dibeer bi, ba tax mu am ci taarixu Panium, ni ñu ko téral ci aaya yi fukki ak ñett ba fukki ak juróom, te mooy itam jamono ji “sàcckat yi ci xetu nit ñi” taxawal “gis-gis” gi.

Te ci jamono yi, ñu bare dinañu jóg ci Buur bi réer-gànnaw; te itam, ñi sañ-sañul ci sa nit ñi dinañu yékkati seen bopp ngir saxal vision bi; waaye dinañu daanu. Daniel 11:14.

«Sàcc yi» mooy Room, te Room ci mujj gi mooy Katolisism. Pàpp bi moo taxawal peeñ mi, te dafay ko def ci jamono ji jiitu ndigalu Dibeer. Dafay ko def ci gàddaayu xareb Panium, fa Trump daan Putin. Xare boobu am na ci atum 200 lu jiitu Kirist, moom sax at mi Room gu pagan duggé woon ci taarixu yonent. Pompee Mag ba daan na Yerusalem ci 63 lu jiitu Kirist. Xew-xew boobu am na woon bi mu nekke ci kampaanam ci Penku, ba mu dugg ci xareb biir-réew bi nekkoon diggante doomi kër Asmone yi, Hyrcanus II ak Aristobulus II. Pompee taxawoon na ak Hyrcanus II, te mu wër Yerusalem, ba mu jël dëkk ba gannaaw ñetti weer yu ubbeeku. Loolu mooy li téye woon moom-sàkkug Yude, te mu ubbi njálbéenu nguurug Room ci gox ba, mi mujj doonwëram di province ci suufu nguuru Room.

Bala ngir yoonu Dibээр bi, baab bu mag ba dugal ci jaar-jaaru nettali gi ñu boole ak xareb Panium. Bu mu duggée ci jaar-jaaru kàddug waxi Yàlla, feeñam moo dëgëral gis-gis bi; gis-gis boobu mooy bi di war a “wax” ci “waxtu woowu tànn” bu yoonu Dibээр bi ci USA. “Gis-gis” bi yéexoon mooy yéene gu ànd ak wax ju amuloon nguur gi màndargaale tàmbali waxtu ba ñu doon xaar ci léebug fukki janq. Te itam moo màndargaale ñëwug ñaareelu malaaka mi ci ñetti malaakay Peeñu 14. Wax ju amuloon nguur, ju tàmbalee jamono ju xaar, te mu joxe dëgërkaay ngir “xaar” matug li mu digoon, doonte dafa yéex.

Ci jaar-jaari Milerite, waxtu ñaareelu bi jeex na ci ndaje xayma Exeter bi, dale 12 ba 17 ut 1844. Benn naqar, bi xetu yégle gu baaxul indi woon, moo ubbi jamono ju xaar, ju ñu teg ngir matale melo ci ñaari xeeti janq yi; te gannaaw loolu, ñu leeral yégle ga ba noppi woon. Leerale gi ci Exeter dafay wone mbir yu aju ci peeñ mi bi mu matée. Yeneen melokaan yu ni mel noonu manees na leen a gis itam ci Saareb Matye sapitaal fukk ak juroom-benn, ba Kirist jël ay taalibeem dem Kaysariya Filib. Li dale fa kanam, Kirist jàngal na taalibe yi ci lu xóot, wax leen li war a xew ci bant ba.

Li dale jëlee ba, Yeesu tàmbalee won ay taalibeem ne war na dem Yerusaleem, te son lool ci loxo mag yi, ak saraxalekat yu mag yi, ak bindkat yi, ñu rey ko, te bés bu ñetteel ba mu dekki. Macë 16:21.

War nañu seetlu ne saraxat bi nu doon wax fii rekk, am na ci diggante bi Yeesu waxee ne Piyeer daa jëfandikoo ndigalu Xel Mu Sell mi ci xam-xam bi mu xamoon Yeesu ne mooy Almasi bi, Doomu Yàlla ju Dund ji. Gannaaw loolu, bi Almasi bi tàmbalee jàngal leen ci bant bu ñëw bi, Piyeer weddi wax ji, te Almasi bi woowe Piyeer Seytaane. Wax ji ñu ubbi biir buñ tabb saraxat bi, mooy jur ñaari xeeti jaamu, ñoom ñépp Piyeer moo leen tegu.

Caesarea Philippi mooy Panium, te ñoom ñaar ñépp di jëme ci waxtu wi Yàlla samp ngir bant bi ci sàrtu Kirist, 22 Oktoobar 1844 ci jaar-jaari Millerite bi, ak yoonu alxamees bi tey. Panium, Caesarea Philippi ak ndaje kaañu Exeter benn màndargay yoonu waxeeboon lañu. Ci màndargay yoon wii lañuy tabax peeñ mi ak dugal pope bi ci nettali bi. Tëginu peeñ mi jiitu na waxtu wi Yàlla samp, ndaxte Caesarea Philippi jiitu na bant bi, ndaje kaañu Exeter jiitu na 22 Oktoobar 1844, te Panium ci atum 200 BK jiitu na Pompey daan Yerusaleem ci atum 63 BK. Benn waxtu bu jiitu yoonu alxamees bi ci États-Unis, pope bi, mi di jigéen ju moy waañu Tir, dina dugg ci leer ci jaar-jaari waxeeboon. Bu ko defee, peeñ mi daldi tabaxu.

Pexe gi sax ci ñetteelu xare bu proxy bi nekk ci saraxale fukki benn. Jëkkëru xare bu proxy bi dafay misaal xare bu proxy bu mujj bi; kon xare bu proxy bu mujj bi dina am benn-benn melokaan yu wax ci kaadug yonent bi ni jëkkëru bi. Buur ba boka ci bëj-gànnar, miñeel ci turu Vladimir, li tekki ki yor nguur gi ci biir mbooloo mi, dees na ko balay jaarale ko ci benn booloo diggante paap bi ak prezidaa Etazini. Paap bu mujj bi dina juróom-ñetteel bi boka ci juróom-ñaari ña, ngir matal Li Revelasion fukk ak juróom-ñaar, te prezidaa bu mujj bi it dina juróom-ñetteel bi boka ci juróom-ñaari ña, noonu it rek ak ràññee bu junni ak ñeent-fukk ak ñeent.

Njëkkante diggante biir Paap bi ak prezidaa bi ca njëlbeen ga dafa doon ab “mbokk gu kumpa,” te itam mbokkug juróom-ñetteel te mujjug prezidaa bi ak Paap bi dina itam doon “gu kumpa,”

ndaxte ci jamono jooju jigéenu xees bu Tir dafa nekk ci waxu yonent yi “ñàkk fàttali.” Mbokk bi nekkoon diggante Reagan ak Paap John Paul II dafa doon gu kumpa, waaye ci benn yoon boobu itam Paap bi moo doon kanam gi gën a xamle ci suuf. Li ñuy wax ne dafa “ñàkk fàttali” ci lu jëm ci jigéenu xees bu Tir, biy njaaloo ak bépp buur bu suuf, mooy benn melokaan bu yeesal ci Paap buuru katolik bi, bi dajale bépp bàkkaaram ci benn xeetu moytu Yàlla. Melokaan boobu mooy liy sheeg ne kërceenkatolig yi am nañu “jàddug bañ a juum.” Dëgg boobu am na solo lool ba tax maa ngi léegi tēj maqaal bii ak benn pàccu bindu Sister White. Dinañu wéyal yoon yii ci maqaal bi ci topp, waaye bi ngeen di jàng pàccu bii di topp, fàttalikuleen ne lu ëpp ci ay membre yu kabine Trump ñooy Roman Katolik, ak njaxlaf bu Pentekotism ak noonu tamit ak doole ju sax ci Franklin Graham, mi waxoon léegi ne war nañu ñaan ci kanam nit ki yonent yi ci Biibël tudd Antikrist.

“Gorug xelug yënguñu”

“Léegi, ay Protestaa yi di seet Romanism ak yeneen xel yu gëna rëy mag ci ay at yu weesu. Ci réew yi Katolisismu nekkul ci kaw, te papist yi di jëfandikoo yoonu jàmm ngir am doole ak lewet, am na yëngu-yëngu gu gëna yokku ci mbirum njàngale yi tax kerceen yu yeesal yi wuutu ak nguurug pap bi; xalaat bi di law, ne ci dëgg-dëgg, sunu wuute ci pexe yu am solo ba noppi mel na ne gëna yaatuwul ni ko nit ñi doon foog, te tuuti nangu ci sunu wet dina nu yóbbu ci gëna xamante ak Room. Amoon na jamono bi Protestaa yi daan jàpp bu baax bu mag sañ-sañu xel mu sell, bi ñu jëndee woon ak njariñ wu jafe. Dañuy jàngal seen doom yi, ngir ñu bañ poperi, te daan nañu jàpp ne wut ànd ak Room mooy ñàkk kóllère ak Yàlla. Waaye, naka la xalaat yi ñuy wax léegi soree lool ak yooyu!”

“Ñi faykatukatu papóte bi wax ne, dañu xasteg mbooloom njàng mi, te àddina protestànt bi dafa bëgg a nangu wax jooju. Ñu bare di ñaan ne, jubulul a àtte mbooloom njàngu tey ci kaw ñaawtéef yi ak réer yi àndoon ak nguuram ci xarnuyi réy yu ñàkk xam-xam ak lëndëm. Ñoom da ñuy jébbal njàqareem ju bon ja nekk woon njariñu soxorug jamono jooju, te di bàkku ne dooley sivilisaasion bu bees bi soppi na ay xalaatam.”

“Ndax nit ñii fàtte nañu dogal bu dul juum bi kàddug nguur gu réy, te gu réy ci xol, gi jëfandikoo woon di ko yégle juróom-ñaar téeméeri at? Wóor na ne, du woon bàyyiku; waaye ci xarnub fukk ak juróom-ñeent ba, ñu dëggal ko ak gën a wér te gën a tar ngir lu mu mas a doon. Naka noonu, ndaxte Room wax na ne, “jàngaleekat bi masula juum; te du juum mukk, ci ni Mbind mi waxe” (John L. von Mosheim, Institutes of Ecclesiastical History, book 3, century II, part 2, chapter 2, section 9, note 17), naka la man a dindiwalaa bàyyi pexe yi jiite woon yoonu doxalinam ci jamono yu weesu?”

“Jàngu paap bi du bàyyi mukk moom sa ñaak-njuumte. Lépp lu mu defoon ci ñaareelam ak fitnaal ga mu doon sonal ñi bañ dogma yi mu di jàngale, dafa ko jàppe ni lu jub la; te ndax du dellu def yeneen jëf yu mel noonu, bu ko yoon wi joxeewoo? Nañu dindi teey yi nguur yu àddina yi teg teey ci kawam, te Rooma dellu ci dooleem ju njëkk, koonu bu gaaw lool dina amaat dundugaatu yëngëlu tyrannie ak fitnaal.”

Bindkat bu siiw ne: ci mbirum taxawaayu yëngu-yëngu boppu paap yi jëm ci sañ-sañu xel ak fitna yi gëna sedd ci Mbootaayu Etaazini bindu ci ndamum séenu politigam: “Am na ñu bare ñiy japp ne ragal gu mel ni ci Room-Katolik ci Mbootaayu Etaazini, lu waral mooy bëgg-baan

walla xaleel. Ñooñu gisul dara ci jikko ak taxawaayu Roomaanis bu juuyoo ak sunu istitison yu goreel yi, walla gisuñu dara ju am tekkiin bu metti ci yokkuteem. Kon nag, na nu njëkk a méngale yenn ci sunuy njàngat yu cosaan yi ci nguur gi ak yu Kërgënu Katolik bi.”

“Constitution bu États-Unis garantii moom sa xel ak sa gis-gis ci yoonu diine. Amul dara lu gën a am solo walla lu gën a nekk ndombo ci li. Pàppa Pius IX, ci Bataa Emu Encyclical bu 15 Ut 1854, wax na ne: ‘Jàngat yu yàq te ju moytu, walla ay xaacu yi ñuy aaral moom sa xel, njuumte la bu gëna bon—mbasib, ci yeneen yépp, bi gëna wara ragal ci réew mi.’ Benn pàppa boobu itam, ci Bataa Emu Encyclical bu 8 Desambar 1864, dafa doon bàyyi yoonu Yàlla “ñi di wax ne am na moom sa xel ak moom sa jaamu Yàlla,” te itam “ñépp ñi di sax ci ne mboolloom kërceen mënuñu jëfandikoo doole.”

«“Xalaatu bu ga Rome ci États-Unis bi du tekki soppi xol. Mu muñal fa mu amul kàttan. Bishop O’Connor nee na: ‘Gor-gorlu diine dañuy muñ rekk ba kàddu gu juume ji man a jëfe ci lu dul indi musiba ci adina katolig bi.’ ... Archbishop bu St. Louis dafa mas a wax ne: ‘Hérésie ak bañ gëm ay tooñ lañu; te ci réew yu Kiristaan, ni ci Italy ak Spain, misaal ahaan, fa nit ñépp di Katolig, te fa diine Katolig di benn cér ci yoonu réew mi, dañuy mbugal ni yeneen tooñ.’ ...»

«“Kàrdinaal bu nekk, arseveskëb bu nekk, ak eveskëb bu nekk ci Mboolloom Katolik bi, dañuy def ngeenug wormaal ak dégg-dégg ci papa bi, te ci biir ngeenug googu am na baat yii di ñëw: ‘Yépp ay hereetik, ay sismatik, ak ñi di fippu ci sunu sang bi waxeesoon (papa bi), walla ci ay sosaam yu ñu waxoon ci kaw, dinaa leen fitnaal ak bëgg-bëgg sama kàttan gépp, te dinaa leen xeex ak taxawu ci seen wàll.’”—Josiah Strong, *Our Country*, ch. 5, pars. 2–4.

“Dëgg la ne, am na ay Kiristaan yu dëgg ci boollooj Room-Kaatolik bi. Ay junni nit ci mboolloo mi dañuy jaamu Yàlla ngir leer gi gën a baax bi ñu am. Duñu leen may jot ci Kàddug Yàllaam, te moo tax duñu xam dëgg gi. Mënuñu woon a gis wuute gi nekk diggante liggéeyu xol buy dund ak toppandoo rekk ci ay mbirum melokaan ak seremoñi. Yàlla di xool ñiñu ak yërmande ju lewet, ndaxte dañoo leen yar ci ngëm gu nax te du moytu xol. Dina tax leer yu ne tàmbari dugg ci lëndëm gu xóot, gi leen wër. Dina leen feeñal dëgg gi, ni mu nekk ci Yeesu, te ñu bare dinañu teg seen bopp ak ay nitam.”

“Waaye Romanis mooy sistem, léegi bokkul ak xebaar bu baax bu Kirist moom dara gën a bokkooko ci benn jamono ju jiitu ci jaar-jaaram. Mboollooy Protestaan yi nekk nañu ci lëndëm gu réy, walla suñu nekkoonul noonu, dañu woon a xam mandarga yi ci jamono yi. Kërgëram Rom gi yaatu na lool ci ay pexeem ak anam yu muy doxee. Mu ngi jëfandikoo bépp juntuukaay ngir yaatal sañ-sañam te yokk dooleem, ngir waajal bés bu xare bu metti te taxaw ba noppi, ngir dellusi ngir jëlali kilifteefam ci adduña si, ngir taxawalaat fitnaal, te ngir far mboollem li Protestantis def. Katolisism mi ngay gën a yaawe ci bépp wet. Xoolleen ni limu ay kër-yàllaam ak ay kapelam di gën a yokku ci réew yu Protestaan. Xoolleen ni ay koleesam ak ay seminereem di am sañ-sañ bu mag ci Amerig, te Protestaan yu barey di leen taage. Xoolleen ni ritualism di màgg ci Angleterre ak ni ñu bariy bàyyi seen taxawaay, dem bokk ci ñi nekk ci safaanu Katolik yi. Loolu yépp war na yee xelinu ñépp ñi sopp njubte yu set yu xebaar bu baax bi.”

“Bokk yi diiwaan Protestant dañu soppi te di yërëm baax ci poperi; dañu def jébbale ak maye yu ñuy joxe te ba sax papist yi ci seen bopp dañuy waaru ci loolu te mēnuñu koo déggoo. Nit ñi dañuy tēj seen bēt ci tudd-u-dégg bu Romanism ak ci musiba yi war a ñēw ndax nguuram. Xeet wi soxla nañu leen yee ci bàyyi seen nelaw ngir xeex yokkute yi buy jëfandikoo noon bi gën a tar bii ci sañ-sañu askan ak yu diine.”

“Bari Protestā yi dañuy ne diine katolig bi amul yēf te seen jaamu Yàlla mooy wër-weru xew-xew yu ne yoon te amul benn tekki. Fii dañuy juum. Doonte ne Romanism daldi sukkandiku ci nax, waaye du fen bu suufe te marax. Sarwiis bu diiney Mbooloom Room bi mooy ay seremoñi yu ëpp solo lool te di gēna yēf. Ndax melokaanam gu taar ak ay riteem yu ragal yaram, day nax xelu nit ñi ci seen yaram te noppi baatub xel mu sell ak bu xol. Bēt bi, de, dafa neex. Kër yu mag yu tedd, prosesiō yu am solo, altar yu wurus, barab yu sell yu ñu tak ay xonq yu wert, nataal yu tann, ak njaxlaf yu rafet lool, dañuy woote mbëggeelug taar. Nopp bi itam, day jàpp. Muusig bi, kenn man na koo ëppul. Ay kàddu yu bare doole yu org bi bu xóot, bu bokk ak melodiya bu baat yu bare, su fekkee ne dafa gëmb ba fees ci kaw dome yu kawe ak ci diggante yoonu kër yu mag ya ñu tax ay kolon ci seen katedral yu mǎgg, du man a bañ a feesal xel mi ak ragal ak worma.”

“Xew-xewu bitim rekk, mǎggal, ak seremonii yi, yi di ree mbugalu ruu bakkaar buy metti, mooy firnde suufal gu biir. Diiney Kirist soxlaatul yeneen yit yu mel ni yii ngir gërëmle ko. Ci leer gi jóge ci bant bu wéet, Kiristaan gu dégg feeñ na ni lu set te rafet, ba taxul ne yenn xàjj yu biti man nañu yokk njariñam ju dégg. Moo di taaru sellal, xel mu lewet te dal, li am njariñ fa kanam Yàlla.

“Leeru bind bu rafetul du tekki sax ne mooy firndeel xel mu sell te yéeg. Xalaat yu kawe ci mbirum art ak sew mu leer, yu yomb ci xel, ñu bari lañuy am ci xel yu suufu tey topp bëgg-bëggu yaram. Yoon yooyu, Seex bi bëggul, saa yu bari la Seytaane di ko jëfandikoo ngir yóbbu nit ñi ba ñu fàtte soxlayi ruu bi, ba ñu sonn ci gis dund gu ëllëg, dugutul te dul dee, ba ñu dëddu jublu ci Seen Ndimbalukaay bu àndul ak àpp, te dund ngir addina sii rekk.

“Diine bu dëkk ci biti rekk, xol bu beesul bëgg na ko. Taaru ak xew-xewu jaamuñ Katolig bi am na doole buy nax te buy jël xel, ba tax ñu bare ñooy naxu; te ñuy tàmbali a gis Kërkug Room ni moom mooy buntub asamaan ci dégg-dégg. Kenn du mucc ci sañ-sañam, ludul ñi samp seen tǎnk bu dëgër ci fondemañu dégg, te seen xol yeesal na ko Xelum Yàlla. Junniy nit ñi amul xam-xam gu jëm ci Kirist gu ñu mas a seet ci seen dund, dees na leen yóbbu ngir nangu melo yi diiney ragal Yàlla am, waaye amul dooleem. Diine bu mel noonu mooy li mbooloo mi bëgg.”

“Bëggu mbooloom Yàlla bi di wax ne am na sañ-sañu baal bàkkaar moo tax Romaniste bi di xalaat ne man naa bàkkaar ci yoon wu yomb; te itam santaane gi ñuy wax confesioñ, te bu amul ko, du jot baalugam, dafay itam jox ndigal ngir lu bon. Ku sujjóot ci kanamu nit ku daldi bàyyi ci confesioñ xalaat yu sutura ak naxarini xolam, mooy suufeel njitàayam te toroxal bépp xel mu tedd ci ruuam. Bu muy ubbi bàkkaari dundam ci kanamu saraxalekat,—moom nit ku juum, ku bàkkaar, te yeneen yoon yu bare dañoo ko musib ci biiñ ak ñaawtéefu yaram,—digganteem ci mbiru jikko di suufeeku, te muy sobeku ci mbirteef googu. Xalaatam ci Yàlla suufeeku ba mel ni nit ku daanu, ndaxte saraxalekat bi taxaw na ni ndawlu Yàlla.

Confesioŋ gii di suufeel, buy demee nit ci nit, mooy bëgg-bëgg bu nëbbu bi jur lu bare ci lu bon li di sobel àddina, tey waajal ko ngir alag gu mujj gi. Waaye ki bëgg topp ay bannexam bopp, gën na ko neex a confesioŋ ci moroomam nit, gannaaw a ubbi ruu ci Yàlla. Gën na neex bindu nit a def pénance ba ñàkk a bàyyi bàkkaar; gën na yomb sonal yaram ci sàkku ak law ak jéng yu metti, gannaaw a daaj yeneeni bëgg-bëgg yaram. Diis na iis bi xol bu yaram wi noppi a yanu, gannaaw a sujjóot ci iisu Almasi bi.”

«Am na ni mel ni gu mag ci diggantee Kërcebu Room ak Kërcebu Yawut yi ca jamonoy ñëwub Kirist bu njëkk ba. Fekk Yawut yi daan nax ci sutura taccu ci kaw bépp ndigalu yoonu Yàlla, waaye ci bitti dañoo doon wor lool ci sàmm ay santaaneem, di ko yebal ak ay laaj yu metti ak ay cosaan yu def ba topp yoon bi di lu metti te diis. Ni Yawut yi doon wax ne dañuy màggal yoon wi, noonu itam waa Room dañuy wax ne dañuy wormaal bant bi. Dañuy kaweelal màndargay sonalu Kirist, waaye ci seen dund dañuy weddi Ki muy tektale.»

«Pàpp yi di teg bant ci seen kër-yàlla yi, ci seen altar yi, ak ci seen yéré yi. Fu nekk a ngi gis màndarga bant bi. Fu nekk it dees koy màggal ci biti te yékkati ko. Waaye njàngale Kirist yi dees na leen suul ci suufu mboolem aada yu amul xel, tekki yu jubul, ak laaj yu tar yu di sonal. Kàddu Musalkat bi waxoon ci mbokk yu Yawut yu bëgg xëccoo, dañuy jëfe ak doole gën a réy ci njiitu Église Romaine Catholique bi: “Ñu di yeewal yëf yu diis te metti a yenu, di ko teg ci bëtub nit; waaye ñoom ci seen bopp duñu ko toxal benn baaraam.” Matthew 23:4. Xol yu am yéene ju sell dees na leen wone ci tiit gu sax, ngir ragal merum Yàlla buy mer, fekk ñu bare ci kaw ñi mag ci kërgeŋtu gi di dund ci alal ju yaatu ak bannexu bakkan.»

“Jaamu nataali yi ak sarxal yu sell yi, woote ga ñuy woote saañ yi, ak kaweelal paap bi, ay pexe lañu nekk yu Seytaane ngir wëlbeŋ xel yi nit ñi sore Yàlla ak Doomam. Ngir jot ci seen alkande, muy jéema jubbal seen xalaat sore Kooku kess mi ñu mëna fekk mucc ci moom rekk. Dina leen jublu ci bépp mbir mën a wuutu Ki wax ne: ‘Ñëwleen ci man, yéen ñépp ñi sonn te diis, te dinaa leen may noflaay.’ Matthew 11:28.”

“Li jégoŋu Seytaane mooy diir bu sax ngir wonee melokaanu Yàlla lu dul li mu nekk, ak melokaanu bàkkaar, ak dëgg-dëgg mbir yi ci njambaarug xuloo bu mag ba. Ay pexeem ak ay waxam yu nax yuuy wàññi warug sàmm yoonu Yàlla te di may nit ñi sañ-sañu bàkkaar. Te itam ci benn jamono boobu muy tax ñu sax ci xalaat yu dul dëgg ci Yàlla, ba ñuy xool ko ak ragal ak bañ, waaye du ak mbëggeel. Mbugal gi nekk ci melokaanam moom ci boppam, dees na ko teg ci Ki Bind; te mu doon xarala ci ay sistemu diine, di feeñ ci anam yu ñuy jaamee. Noonu xel yu nit ñi dafa gummbaayu, te Seytaane moom di leen jëfandikoo ni ay ndawam ngir xeex ak Yàlla. Ci xalaat yu jubadi ci jëfandikookat yi Yàlla, xeeti xeetu réew yu bokkul woon ak Yàlla yóbbu na leen ba ñu gëm ne saraxi nit ñi am na solo ngir jot ngëneelu Yàlla; te ñu def nañu ay mbugal yu yàq tey tiis lool ci wàllu melokaani bokk ci yéefar.”

“Eglis Katolik Romë bi, bu boole ak jëfandikoo yi ci bokkandoo diggante aada yépp yu pagan ak Kirisityaan, te ni pagan itam di weddi jikko ak turaam Yàlla, dafa jëfandikoo it ay pexe ak ay jëf yu yagg te suuxul dara ci ñaawte ak ragal. Ca fan yi nguurug Romë di yor kàttan, amoon na ay juntuukaay yu metti ngir a notaale nit ñi ba ñu nangu ay njàngaleem. Amoon na bant ba ñiy bañ a jébbalu ci ay laajam. Amoon na itam rey-rey yu yaatu lool, te tolluwaayam du xam mukk lu dul bu ko àtte ba feeñalee. Mag ñi ci eglis bi daan nañu xalaat, ci suufu Seytaane miy

seen sang, ngir sos ay yoonu fitna yu gën a man a jur mbugal mu ëpp solo te bañ a gaaw a dindi bakkanu ku ñu di teg. Ci yeneen yoon yu bare, boobu liggéeyu safara bi dañu ko daan delloo ba agsi ci kem-kàttan gu ëpp ga nit man a muñ, ba keroog saafara gi daanu woon, te ki ñuy teg daan na nuyu dee ni mu mel ne mooy nangu gu neex buy goree.”

Noonu la nekk woon yàlla ak ñi di xeex ak Room. Waaye ngir ñi di toppam, amoon na leen yaru mbas mi, xiif bu metti, ak toroxalu yaram ci bépp melokaan bu nit di ko man a xalaat, te di merloo xol. Ngir jot ngëneelu Asamaan, ñiy tuub seen bàkkaar daan nañu xàq yoonu Yàlla ci xàq it yoonu dundug bind. Jàngalees na leen ngir dagg boole yi Moom ci boppam sos ngir barkeel ak bégloo doxinu nit ci suuf. Běj-gàttug kër-ga fa am ay milyon yu barey sarax, ñi jeexal seen dund ci jéema yu neen ngir noot seen cofeel yu bindoo, ngir ñàkkal, mel ni lu Yàlla bañ, bépp xalaat ak yëg-yëg gu ànd ak yërmandee ak seen moroomi bind.

“Bu nu bëgg a xam yàgg-yàgg gi Seytaane jëfandikoo ci yoon wu xasaw te ñàkk yërmande, bi feeñ ay téeméeri at, du ci biir ñi déggaguloon yëf yu jëm ci Yàlla rekk, waaye ci diggu ak ci bépp tolluwaayu Kiristaanité, war nañu rekk xool jaar-jaari Romanism. Jaarale ko ci bii màggal gu réy gii ci naxal, buurub lu bon bi matal ay mébëtam ci indi toroxal ci Yàlla ak miserye ci nit. Te bu nu gis ni mu man a woon a suux boppam ak a matal liggéeyam jaarale ko ci njiitu kërceen yi, kon nu gën a xam lu tax mu am noon bu réy ci Bibil bi. Suñu jàngee Téere boobu, yërmande ak mbëggeelu Yàlla dinañu feeñ; dees na gis ne moom di tegul ci nit ñoom ñii yebal yu diis yii. Lépp lu mu laaj mooy xol bu damm te réccu, ak xel mu torox, bu woyof te dégg.”

“Kirist du joxe benn misaal ci dundam ngir góor ak jigéen tēj seen bopp ci monaster yooyu ngir njëkk a yelloo asamaan. Moom jàngaleguma ne cofeel ak yërmande war nañu leen a noot. Xolu Musalkat bi dafa feesoon ak mbëggeel. Bu nit gënee jege matug njubte gu ànd ak yoon, ay yëgam gëna xóot, xam-xamam ci bàkkaar gëna tar, te yërmandeem ci ñi sonn gëna deepe. Paap bi dafay wax ne mooy wuutukat Kirist; waaye naka la jikkoom man a méngoo ak jikkoy Musalkat sunu bi? Ndax mas nañu xam ne Kirist jébbal nit ñi kaso walla fitnaayu metit ngir reylu leen ndaxte duñu ko wormaal ni Buurub asamaan? Ndax dégg nañu baatam di daan nit yoonub dee ndaxte nanguwuñu ko? Ba ñu ko xeebee ci ay nit ci ab dëkkub Samari, ndawum Yàlla Yowaana fees ak mer, te laaj ne: ‘Boroom bi, ndax bëgg nga nu santaane safara wàcce ci asamaan, ba alag leen, ni Ilyaas defee?’ Yeesu xool ko ak yërmande, yedd ko ngir xar-kanamam gu dëgër ga, ne ko: ‘Doomu nit ki ñëwul ngir alag bakkanu nit, waaye ngir musal leen.’ Luug 9:54, 56. Xel wi Kirist wonee, ana fu sore ak xel wi wuutukatem wi di ko wax ne moom moo ko bokk.”

“Léegi Rooma ngi jëfe ci kanam àddina bi mel ni ku rafet, di muur ak ay layookam bindu ay yëq-der yu tiis. Mu sol na yére yu ni mel ni yu Kirist; waaye soppeeku. Bépp njàngum papaa ji woon ci jamono yu weesu nekk na tey itam. Xamul yu ñu sosoon ci jamono yu gën a lëndëm ya, loolu lañuy sax a téye. Bu kenn bañ a nax boppam. Papaa ji Protestan yi léegi di waajal a teral lool, mooy benn mi doon nguuru àddina bi ca fan yi Yeesalug Kàddu ga, ba nit ñi Yàlla doon moom taxaw, ci nguy yàqu seen bakkan, ngir wone ay tooñam. Mu yor ba tey benn réy-réylu ak tiitar gu réy, gu daan noot buur yi ak sang yi, te daan laaj sañ-sañ yi Yàlla moom kese yelloo. Xolam tey gënañuul yërmande mbaa nooteel, ni ca jamono ja mu daan damm

alalug nit ñi te rey gaayi Kawe ji gën a Kawe.”

“Paapas bi mooy li waxu yëgle bi waxoon ne dina doon, muy réere gu mag gu jamonoy mujj yi. 2 Thessalonians 2:3, 4. Bok na ci ay pexeem, mu jël melokaan wi ko gën a jariñ ngir matal ay mébétam; waaye ci suufu melokaanam gu soppeeku ni xanjaru ndaxte, dafay nēbb fānggug jaan gi dul soppeeku. ‘Warul a wóor ak ñi di heretik, walla ak nit ñi ñuy seetaan ne dañuy gëm yoon wu bon’ (Lenfant, volume 1, page 516), la muy wax. Ndax doole jii, jëfandikoom bi diiru junni at bindees na ci deretu gaayi Yàlla yi, léegi dees na ko nangul ni mu boka ci kanamug mbooloom Kirist?”

“Du tegu ci sababu lañu joxe xibaar ne ci réew yi diiwaanu Protestan, Katolisismu sorewul lool ak Protestantismu ni mu daan soree jamono yi weesu. Benn coppite am na; waaye coppite boobu nekkul ci paapasi bi. Katolisismu, dëgg la, mel na lool ak barab yu bare ci Protestantismu bi léegi nekk, ndaxte Protestantismu dafa yàqu lool ba weesu fan yi ñu doon jamonoy Reformeer yi.

“Bi kere yeneen kërcey Protestaan yi di seet ngërëm ak àddina, mbëggeel gu dëggul dafa gumbal seeni bët. Duñu gis ne, ci seen xel, lu jub mooy gëm lu baax ci mboolom lu bon; te ci njariñam ju dul man a moytu, ci mujj dinañu gëm lu bon ci mboolom lu baax. Bëggul sax ci taxaw ngir aar ngëm ga ñu joxoon benn yoon ba sell yi, léegi mel ni dañuy lay baal Room ngir seen xalaat bu amul yërmande ci moom, di ko ñaan baal ngir seen xel mu tang.”

“Ñu bare lool, sax ci ñi seet Romanism te amuñu ko benn ngërëm, xamatuñu bu baax fitna bu tuuti dara ci ay kàttanam ak ay yëngu-yëngoom. Ñu bare di wax ne lëndëmug xel ak ug jikko gi fi nekkoon ci diggante jamono yi di Moyen Âge moo gën a may taxawal ay njàngalem, ay gëm-gëmi bàkkaar, ak nootam; te xel mu gën a leer ci jamono jii, ak yaatu gi xam-xam tasaaroo ci nit ñépp, ak ngor gu gën a yaatu ci mbiri diine, tere na dellusi ag muñadi ak noot gu doy waar. Xalaat rekk ne xalis bu mel noonu dina am ci jamono jii leer na, ñu di ko ree. Dëgg la ne leer gu mag, ci xel, ci jikko, ak ci diine, mingiy leer ci xeetu nit ñii. Ci xët yu ubbeeku yi Kàddu Yàlla ju Sell ji, leer gu bawoo asamaan sànni na ñakk ci kaw àddina. Waaye war nañu fàttaliku ne, bu leer gi gënee mag, noonu la lëndëm gi gën a yokku ci ñi koy wone lu bon te bàyyi ko.”

“Bibb bi ci ñaan ak xel bu sett niñu koy jàng dina won Protestaa yi xarit-gu-dëgg gu papaas, te dina leen tax ñu sib ko te daw ko; waaye ñu bare rafetloo seen bopp ci seen xel, ba ñu yëgul ne soxla nañu seetal Yàlla ak suufe ngir mu jiite leen ci dëgg. Doonte dañuy damu seen leerug xam-xam, xamuñu Mbind mi Walla it dooleb Yàlla. Fàww ñu am benn pexe ngir dalal seen xol, te dañuy wut li gëna nekkul lu Xel mu Sell mi moom te gëna toroxal bopp. Li ñuy bëgg mooy benn yoonu fàtte Yàlla te muy mel ni yoonu fàttaliku ko. Papaas mi jagleel na lool a ngir feeñ soxlay ñépp ñi. Waajal nañu ko ngir ñaari xeet yu nit ñi, yu ëmb lu tollook addina si yépp—ñi bëgg a mucc ci seen yiw, ak ñi bëgg a mucc bi ñuy nekk ci seen bàkkaar. Fii la kumpag sa doole nekk.”

“Benn bés bu mag ci lëndëm xel ak xam-xam, te gis nañu ne day tax ba paap bi am ndam. Te dinañu feeñaat ne benn bés bu leer ci xel ak xam-xam itam day tax ba mu am ndam noonu. Ci jamono yu weesu yi, ba nit ñi amuñu Kàddu Yàlla te amuñu xam-xamu dëgg, seeni bët dañu

leen muur, te junniy nit ñooñu daanu ci pax, te gisul ñu mbuuru mi ñu seetaloon ci seen tànk. Ci xeetu jamono jii, am na ñu bare yu seen bët di yëngu ndax leer gu tarug xalaat yu nit ñi sos, ‘xam-xam bu ñuy wax ne xam-xam la, te xam-xamul;’ xamuñu mbuuru mi, te dugg ci moom ni ñu gëna boolee seeni bët. Yàlla nammoon ne kàttanu xel bu nit am ñeel nañu ko ni maye gu jóge ci Seen Boroom, te war nañu koo jëfandikoo ci liggéeyu dëgg ak njub; waaye bu réy-réylu ak bëgg-a-yëkku demee ci xol, te nit ñi yëkkati seeni teorii weesu Kaddu Yàlla, kon xel ak xam-xam man na jur njàqare gu gën a réy gântu. Noonu la xam-xam bu dul dëgg bu jamono jii, miy yàq ngëm ci Biibël bi, di war a feeñ ne am na ndam ci waajal yoon wi ngir nangu paap bi, ak ay melokaanam yu neex, ni ñàkk xam-xam moo doon ubbi yoon wi ngir magam ci Jamonoy Lëndëm yi.”

“Ci yëngu yu tay doxal léegi ci États-Unis ngir taxawal ci instituut ak jëfandikoo yi kërceek yi ndimbalug nguur gi, Protestaan yi dañuy topp tànk yi papis yi. Lu ëpp ci loolu sax, dañuy ubbi bunt bi ngir ba papasi bi manaat a dellu am kawe gu mag gi mu ñàkkon ci Réew yi Mag yi ci suuf. Te li jox yëngu yooyu solo bu gën a mag mooy ne li ñuy bëgg a jot mooy doxal ci sañ-sañug sàmm bésu Dibeer—jëfandikoo ju Rome sos, te moo koy wax ne mooy màndargay sa boroom doole. Moo di xel mu papasi bi—xel mu dëppoo ak aada yu àddina, ak yëkkati cosaanu nit ñi ci kaw ndigali Yàlla—mi ngi tasaaroo ci kërceek yu Protestaan yi te di leen jiite ngir ñu def benn liggéeyu yëkkati Dibeer bi papasi bi defoon ba leen jiitu.”

“Bu jàngkat bi bëgg a xam melo yiñuy jëfandikoo ci xare bu yàggul a ñëw, war na rekk topp jaar-jaaru bind bi ci pexe yi Room jëfandikoo woon ngir benn mbir moomu ci jamono yu weesu. Su fekke bëgg na xam ni katolig ak protestaaj yi, bu ñu boolee benn, dinañu doxale naka ak ñi bañ seeni dogma, na xool xel mi Room wone woon ci bésu Noflaay ak ci ñi koy aar.”

“Digne bu buur, kuréel yu mag yi, ak sàrtu mbooloom gëstu yi ñu dëgërél ak doole ju àddina, ñoo doon jéego yi ci kaw yi ngir màggalu bokk bu ñu jële ci dëkkandoo ak xeetu yàlla yu dul Yàlla, ba mu jot taxawaayam bu tedd ci biir àddina Kiriseen. Njef ju njekk jëfandikoo ci kanam nit ñépp ngir gaawloo sàmm Dibéer mooy yoonu la Konstantin sàkk. (A.D. 321) Sàrtan bii santaane woon ne waa dëkk yi noppalu ci “bés bu tedd bu jant bi,” waaye maye woon waa kër yi ne ñu wéy ci seen liggéeyu tool. Doonte ne ci dëgg-dëgg dafay mel ni ab yoonu way-dëkkandoo ak yàlla yu dul Yàlla, buur bi dafa ko doxal gannaaw ba mu nangoo woon ci melokaanu Kiriste.

«Ndigalu buur bi nekkul woon wàll wu doy ngir wuutu sañ-sañu Yàlla, Eusebius, ab bisigóob buy seet ngërëmu buur yi, te doon na xaritu gañaar ak yëfkat bu Constantine, yëkkati woon wax ji ne Almasi soppi na Sabat bi jox ko Dibéer bi. Benn seede bu jóge ci Mbind mi sax indiwul ngir firndeel njàngale gu bees gi. Eusebius moom ci boppam, ci lu mu xamul, nangu na ne loolu du dëgg, te mu jublu ci ñi dëgg-dëgg tax soppi ga. “Lépp,” la wax, “lu nekk lu waroon a def ci bésu Sabat bi, yooyu yépp yóbbu nañu leen ca Bésu Boroom bi.” —Robert Cox, Sabbath Laws and Sabbath Duties, xët 538. Waaye layu Dibéer bi, doonte amul woon benn dal, jariñoo na ngir yëkkati fitu nit ñi ci daaneel Sabatu Boroom bi. Ñépp ñi bëggoon a am terànga ci àddina, nangu nañu màggalu bés bu mbooloo mi gërëm.»

“Biir ba Paapas gi dëgëroot ba mu dëgër te sax, liggéeyu yékkati Dibeer ba fa kaw continuéwoon na. Ab diir, nit ñi daan nañu bëgg jeexal séeni liggéey yu bindu suñu duggul woon ci kër gu ñuy jaamu Yàlla, te bés bu juróom-ñaareel ba sax dafa doon ñu jàpp ko ni mooy Sabbaat bi. Waaye ndànk-ndànk, soppi gu dëgg dañu ko jëfe. Ñi nekk ci liggéey yu sell yi terees na leen ñu àtte benn mbir mu civil ci Dibeer. Gannaaw loolu tuuti, nit ñépp, ku mu man a doon ci darajaam, santaanees na leen ñu bañ a def liggéeyu réew mi yépp ci sañ-sañu fay alal bu ñuy dugge ci nit ñi gor yi te dañu dóor jaam yi. Gannaaw gi, dogalees na ne, ñi bare alal dañuy mbugale ak ñàkk genn-wall ci seen alal; te mujj, su ñu saxee ci seen dëgër lu, dañu leen wara def jaam. Ñi nekk ci suufu, war nañu sonn ak dëkk-běj-gannaar bu dul jeex.”

«Ñaan yu mana yéeme itam dañu leen woo ngir jëfandikoo. Ci biir yeneen kéemaan yi, dañu nettali ne benn beykat bu doon waajal ngir bay toolam ci Dibéeri, bi mu doon setal ay jumtukaayam ak weñ wu fer, weñ woowu taq na lool ci loxoom, te diir na ñaari at ya mu doon yóbbu ko ak moom, “ci metit wu réy ak rus wu réy ci moom.” —Francis West, *Historical and Practical Discourse on the Lord’s Day*, page 174.»

«Gannaaw loolu, pàpp bi joxe na ndigal ne sërriñ parwaas bi wara xelal ñi di bàyyi yoonu Dibéer, te muñ leen ngir dem kerk bi di wax seen ñaan, ngir bañ a indi ci seen bopp ak ci seen dëkkandoo benn musiba bu réy. Ab kuréel buy saytu mbirum kerk jëfandikoo na lay bi, bi baax na siiw ba, sax ci biir Protestā yi, ne ndaxte nit ñi dafa leen dóor weñ gu leer bi ñuy liggéey ci Dibéer, kon mooy Sabaa. “Lu bir na,” la boroom kilifteef ya wax, “ni merum Yàlla bi mäggoon ci seen yéex ci bés bii.” Gannaaw loolu ñaanu am na ne saraxalekat yi ak jawriñ yi, buur yi ak sang yi, ak mbooloom way gëm yu takku yi, “jëfandikoo seen kàttan gu ëpp ak seen sàmm gu mat ngir bés bi dellu ci terangaam, te ngir manggalug Kiristaanug, ñu di ko sàmm gëna ragal Yàlla ci jamono yiy ñëw.” —Thomas Morer, *Discourse in Six Dialogues on the Name, Notion, and Observation of the Lord’s Day*, xët 271.»

“Gannaaw ndigal yu këru ndaje ya feeñ ne doyul, ñaan nañu boroom sañ-sañ yu àddina yi mu génne ab ndigal buy dugal ragal ci xolu nit ñi te di leen gaññu ci liggéey ci bésu Dibéer. Ci ab sinod bu amoon Room, dëggal nañu mbooloom dogal yi jiitu woon ak doole ak yéemu gu gën a mag. Te itam dugal nañu leen ci yoonu kërceen, di leen jëfandikoo ak ñaq sañ-sañu ñiwar yi ci lu tollu ci mbooloom bëj-gànnaru Kiristaan. (Xoolal Heylyn, *History of the Sabbath*, pt. 2, ch. 5, sec. 7.)

“Waaye sax, ñàkkug ndigal gu jóge ci Mbind mi ngir sàmm Dibéer indiwoon ay jàq ak ay nattu yu réy. Nit ñi dañoo laajoon seen cér ngir seetlu wax ju leer ju Yexowa wax ne: ‘Bés bu juróom-ñaareel bi mooy Sabbaat bu Boroom bi sa Yàlla,’ ngir may ndam bésu jant bi. Ngir mottali li Mbind mi seedeul, waroon nañu jëfandikoo yeneen pexe. Ab saxalkat bu far ci wallu Dibéer, mi seetoon kër-yàlla yi nekk Angleterre ci jeexitalu xarnub fukki ak ñaar, dañu ko weddiwoon ci ay seede yu takku ci dëgg gi; te ndax ay jéefam amuñu woon njariñ, mu génne réew ma ab yoon, di wut fu mu mën a jële pexe ngir dooleel njàngaleem. Bi mu dellusee, li ñàkkoon dafa mat; te ci liggéeyam yi mu topp, dafa dajee njariñ yu gëna bari. Indil na woon benn kër gu taxaw, gu naan ne ci Yàlla Moom la jóge, te mu ëmb ndigal li soxla ngir sàmm Dibéer, ak ay këru musiba yu tiit ngir ragalal ñi déggadi. Bindu ju am solo jii—tey na fenn gu suufe ni taxawaay bi mu doon fexe a taxawale—waxoon nañu ne asamaan la jógee, te gis nañu

ko Yerusaleem, ci saraxalu Saint Simeon, ci Golgotha. Waaye, ci dëgg-dëgg, kërug buurub paap bi nekk Room moo nekkoon cosaan ba mu jóge. Naxte ay nax ak ay bind yu fen ngir yokk doole ak yaru kër-yàlla gi, ci jamono yépp dañu ko jàppe woon ne lu yoon la ci kuréelu paap bi.”

“Bind bi tere woon ne liggé liggé bu nekk jàpp nañu ko ci waxtu juroom-ñient ba, muy ñatti waxtu ngoonu ci bésub gaawu, ba keroog ngelaw bi fenk ci altine; te waxoon nañu ne ay kéemaan yu bari dëggal nañu sañ-sañam. Siiw na ne nit ñi daan liggéey gannaaw waxtu wi ñu dogaloon, daan nañu leen dóor ak làggi yaram. Ab way-woloo mi jéemoon a wol peppoom, gis na ne du pënd bu gén, waaye dexe deret a gén; te roue bu wolukaay ba taxaw, doonte ndox mi di daw bu baax. Jigéen ju benn joxoon mburu gu ñor ci forno bi, gis na ne bi mu ko génne, du lakk, te forno bi dafa tàng lool. Keneen itam, mi waajaloon ñor ngir lakk ko ci waxtu juroom-ñient ba, waaye dogal ne dina ko bàyyi ba altine, gis na ca èllëg sa ne ñor ga soppeeku na ay mburu te lakk na ci dooley Yàlla. Góor gu lakk mburu gannaaw waxtu juroom-ñient ba ci bésub gaawu, gis na, bi mu ko dammee suba te, ne deret a gén ci moom. Ci noonu lañu doon jéema sas sellaa yu dibeer ak ay sosin yu dof te fees ak gëm-gëm yu réer, ñi doon saxal bésub dibeer. (Xoolal Roger de Hoveden, *Annals*, vol. 2, pp. 526–530.)”

«Ci Ecosse, ni ci Angleterre itam, dañu nañu yokk ragal ak wormaal gi ñuy jëfandikoo ci Dibéer bi, ci kaw boolekook moom benn cér ci Noflaay bu yàgg ba. Waaye waxtu waññiwoon nañu ngir sàmm ko ni lu sell. Ab ndigalu buur bu Ecosse waxoon na ne: “Gaawu ci Diggante-juróom-ñaari waxtu ci bëccëg ga war nañu koo jàpp ni lu sell,” te kenn warul, dale ko ca waxtu woowa ba ci suba googu Dibéeri altine, jéem ci liggéeyu àddina.”—Morer, xëti 290, 291.»

“Waaye nag, te ci biir bépp jéego yu ñu def ngir taxawal bésu Dibeer ngir mu nekk lu sell, katoligi yi seen bopp wax nañu ci kanam nit ñépp ne, Sabbaat bi am na ndigal gu jóge ci Yàlla, te taxawaay bi ko wuutal nag, nit moo ko sos. Ci juróom-benni at ak juróom-ñaareelu téeméeri at ba, ab kuréelu baab bu mag wax na ko leer nàññ: ‘Na bépp Kiristaan fàttaliku ne, Yàlla moo sellal bés bu juróom-ñaareel ba, te dañu ko nangu te sàmm ko, du Yawut yi rekk, waaye itam ñépp ñi di bëgg a jaamu Yàlla; doonte nun Kiristaan yi, danu soppi seen Sabbaat ba def ko Bésu Boroom bi.’—*Ibid.*, xët 281, 282. Ñi doon dugal seen loxo ci yoonu Yàlla, xamuñu woon dara ci melokaanu liggéey bi ñu doon def. Ci xel mu dal lañu doon yékkatu ci kaw Yàlla.”

“Lii muy ga am nekk ci doxalin Room ci kaw ñi mu ëppalul ak moom, feeñ na ci fitna bu yàgg te deret ju bare ji ñu teg ci kaw Waldensian yi, ñenn ci ñoom di samaay ñiy sàmm bésub Noflaay bi. Ñeneen itam sonn nañu ni noonu ndax seen takku gu dëgg ci santaane bu ñeenteel bi. Jaar-jaaru mboolooy gëmkat yi nekk ci Etiopi ak Abisini moo gëna am solo lool. Ci biir lëndëm gu xóot gu Jamonoy Lëndëm yi, gëmkat yi nekk ci Diggu Afrig dañu leen sëq ba àddina gisatu leen te fàtte leen, te ci ay téeméeri at yu bare dañuy am sañ-sañ ci jëfandikoo seen ngëm. Waaye ci mujj, Room xam na ne dañoo am, te bu gaaw buurub Abisini ñu nax ko ba mu nangu pope bi ni mooy wuutu Kirist ci suuf. Yeneen nangu-yoon itam topp ci gannaaw.”

“Joxe guenn yenn ndigal gu tere sàmmoonte bésu Noflaay bi, te ànd ak mbugal yu gëna tar. (Xoolal Michael Geddes, Church History of Ethiopia, xët 311, 312.) Waaye nootug papa bi mujj na doon ab yoon wu metti lool ci seen buum, ba Abyssin yi fas yéene dagg ko ci seen gatt. Gannaaw jàppante ju metti lool, ñi bokk ci Room ñi dañu leen génne ci seen réew, te delloo nañu ngëm gu mag ga. Kër yu mággu ya bég nañu ci seen goreel, te masuñoo fàtte njàng mi ñu jàngoon ci mbubbum, ci safaanug xel mu gàkk, ak ci dooley noot gu ñàkk yërmande gu Room. Ci seen réew miñu beral boppam, kontaan nañu woon a des fa, te dese woon nañu ku des ci Kiristaan yi yépp xamul leen.”

“Yàngu Afrig dafa jàppoon bésu Noflaay ni ko kaniis bu paap bi daan jàppe laata muy daanu ba noppi. Bi ñuy sàmm bésu juróom-ñaareel ba ci déggal ndigalu Yàlla, dañuy bañ a liggéey ci Dibéer ngir topp aaday kaniis bi. Ba Room amee kàttan gu gën a mággu, dafa doxandéemoon ci kaw Noflaayu Yàlla ngir yékkati sa boppam; waaye yàngu Afrig yi, yi nëbb woon lu mat niroom at, bokkuñu woon ci gàddug gu réy googu. Bi leen dugaloon ci suufu nguurug Room, dafa leen waraloon ñu bayyi dégg te yékkati Noflaay bu dul dégg bi; waaye noonu rek lañu delloo gise seen moom-sa-bopp, ba ñu dellu ci déggal ndigalu ñeenteel bi.”

“Jàngale yi jëm ci jamono yu wees yi feeñal nañu bu leer noonug Room ngir Sabat bu dégg bi ak ñi koy aar, ak yoon yi mu di jëfandikoo ngir teral taxawaayam boobu mu sos boppam. Kàddu Yàlla jàngale na ne xew-xew yii dinañu dellu am, bu Katolig Room ak Protestan yi boolee benn ngir yékkati Dibéer bi.

“Yonent ci nekk ci Apokalips 13 dafa wax ne doole bi ñu tektal ci rab wu am ñaari béjjenu xar, dina tax ‘suuf si ak ñi ci dëkk’ mággal pàppaas bi—foofa lañu ko melale ak rab wu ‘ni mel ak xaj wu tudd leopard.’ Rab wu am ñaari béjjenu xar bi itam dina wax ‘ñi ci dëkk ci suuf si, ñu defar nataalu rab bi;’ te itam, dina santaane ñépp, ‘ndaw ak mag, ku bare alal ak ku ñàkk, gor-góorlu ak jaam,’ ñu jot màndarga rab bi. Apokalips 13:11–16. Wonees na ne États-Unis mooy doole bi ñu tektal ci rab wu am ñaari béjjenu xar, te yonent wii dina am matalante bi États-Unis di sàkku wormaal bésu dibeer, bi Room sheegg ne mooy nangu gu xas ci nguuram gu kawe. Waaye ci mággal gu jëm ci pàppaas bi, États-Unis du ci nekk kenn doŋŋ. Njariñu Room ci réew yi mas a nangu nguuruum ba leegi sorewul a jeex. Te yonent gi wax na lu jëm ci dellusi dooleem. ‘Gis naa benn ci boppam yu mel ni ñu ko gaañu ba mu dee; waaye fajees na gaañu gu dee ga, te àddina bépp yéemu topp rab bi.’ Aaya 3. Gaañu gu dee ga ñu ko jox di tektal yàqub pàppaas bi ci atum 1798. Gannaaw loolu, yonent bi nee na, ‘fajees na gaañu gu dee ga: te àddina bépp yéemu topp rab bi.’ Pool wax na leer ne ‘nit ku bàkkaar’ bi dina sax ba ca ñëw gu ñaareel ga. 2 Tesalonig 2:3–8. Ba ci jeexital jamono, dina wéyal liggéeyu naxam. Te itam bindkat Apokalips bi wax na, di delloo xel ci pàppaas bi: ‘Ñépp ñi dëkk ci suuf si dinañu ko mággal, ñi seeni tur nekkul ci téereb dund bi.’ Apokalips 13:8. Ci Àddina Yàgg ak ci Àddina Bees, pàppaas bi dina jot mággal ci teraanga bi ñuy jox sàrtu bésu dibeer bi, bi sukkandiku rekk ci sañ-sañu Kàngi Room.”

“Gannaaw diggante xarnub fukk ak juróom-ñeent bi ak xarnub fukk ak juróom-benn bi, taalibé yonent yi ci États-Unis dañoo yégle àddina seede sii. Ci mbir yi léegi di am, gis nañu fa gaaw-gàllankoor gu jëm ci matug wax waxu yonent bi. Ci biir jàngalekat yu Protestants yi, am na benn kër gi ni ñuy sàkku sañ-sañu Yàlla ngir sàmm bésu dimaas, te itam benn ñàkkuy firnde

yu Mbind mi, ni mu mel ak njiitu paap yi ñi sos kéemaan ngir wuutal ndigalu Yàlla. Wax ji ne àttey Yàlla dinañu dal ci nit ñi ndax seen moytu «dimanche-sabbath» bi, dees na ko delloo waxaat; ba léegi sax, tambali nañu koo di dawaan. Te yëngu-yëngu gu jëm ci farata sàmm bésu dimaas, dafay gaaw a gën a law.”

“Yéem na ci ay xel ak ay pexeem làqu la Kàngam Room. Moom man na jàng li di ñëw. Mu ngi muñal di xaar jamonoam, ndaxte gis na ne kërkañg yi diiwaan Protestaan yi dañuy ko jox màggal ci seen nanguy bésu noflaay bu dëggul, te dañuy waajal a ko sàkku ak doxalin yi sax moom ci boppam jëfandikoo woon ca jamono yu weesu ya. Ñi bañ leerug dëgg, dinañu tey seet ndimbalug kàttan googu di wootee boppam ne du réer muk, ngir yékkati ab dogal gu jóge ci moom. Ne noonu laay yëg ne dina léegi gaaw a dimbali Protestaan yi ci liggéey boobu, du lu jafe a xam. Ana ku gëna xam boroom ndaw yi ca pap bi ni ñuy doxale ak ñi dëggadiwul Kàngam gi?”

“Eglise Katolik Room bi, ak yépp ay xaralaam yu tasaaroo ci àddina si, mooy benn kuréel gu mag gu nekk ci suufu saytu te ñu def ko ngir toppatoo njariñu séju paap bi. Miliyoñi ay bokk-kóllëreem, ci réew yépp ci kaw suuf, jàngal nañu leen ñu teg seen bopp ni ñu dëppoo ci ngëm ak dëggaloo ak paap bi. Lu mana doon seen xeetu réew walla seen nguur, war nañu gis sañ-sañu Eglise bi ne mu kawe lépp. Doonte sax ñu mana jël ngiñ gu leen di boole ci dëggaloo ak nguur gi, waaye ginnaaw loolu am na ngiñu dëggaloo Room, buy yiwi leen ci bépp kóllëre gu juuyoo ak njariñam.”

“Taariix dayooy na ne seede bu leer ci ay jëf-jëfam yu xereñ te sax ngir duggeelu ci mbir yiir xeeti réew yi; te bu mu fa jotee taxawaay, ngir yokk ay mébetam boppam, sax ba ci yàqub buur yi ak xeet wi. Ci atum 1204, Pàppa Innocent III jële na ci Pierre II, buur Arragon, gi oath gu yéeme gii: ‘Man, Pierre, buur waa Arragon, maa ngi wax te digoon ne dinaa ba fàww nekk ku takku te dëggal sama sang, Pàppa Innocent, ak ay wuutkatam katolig yi, ak Kërgu Room; te dinaa sàmm sama nguur ci seen dëggal gu takku, di aar ngëmug Katolig, te di fitnaal ñaawtéefug heretik yi.’—John Dowling, *The History of Romanism*, b. 5, ch. 6, sec. 55.”

“55. Lii dafa dëppook ak wax yi ñuy wax ci dooley pontif Room bi ne, ‘ndax dees na ko may mu wacce buur yu mag yi ci seen nguur,’ te ne itam ‘mën na faral ay nit ñi ci seen warug topp ak dëggal nguurkat yu jubulwul.’ —Mosheim, b. 3, cent. 11, pt. 2, ch. 2, sec. 9, note 17.

“Te nañu fàttaliku ne, Room mooy bàkku ne du soppiku muk. Doxalini Gregory VII ak Innocent III ñoo taxaw ba tey di doxalini Mbooloom Katolig Room. Te bu amoon rekk kàttanam, dina leen jëfandikoo tey ak doole ni mu ko defoon ci ay xarnu yu weesu. Protestaa yi xamtuñu bu baax li ñuy def bi ñuy jagleel nangu ndimbalu Room ci liggéeyu yékkati-bësu Dibeer. Bi ñuy dogoo nekk ci matal seen mébet, Room mooy wutaat a sampaatam kàttanam, ngir delloo jiitu gi mu ñàkk. Suñu saxal benn pexe ci États-Unis ne kanam yi ngi may mbooloom diine jëfandikoo walla saytu kàttanu réew mi; ne sax ay jëf yu diine man nañu leen teg ci kaw nit ñi jaarale ko ci yooni àddina; ci gàttal, ne sañ-sañu mbooloom diine ak nguur dina noot xel-mu-setu nit, ndamug Room ci réew mii atul dara.”

“Kàddu Yàlla artu na ci ñàkkal gu metti guy ñëw; bu ñu ko jébbaluul, àddina Protestaan bi dina xam li ngëm-a-Room dëgg-dëgg bëgg, waaye su jotee ba mu tooñ ba gëna weesu, ba kenn

mënatul rëcc ci fiir bi. Moo ngi dëgër ndànk-ndànk te nit ñi seetewu ko. Ay njàngaleem dañuy jëfandikoo seen doole ci néegu yoon yi, ci yiw yi, ak ci xol yu nit ñi. Moo ngi dajale tabax yu kawé te rëy, te ci barab yu nëbbu yu nekk ci seen biir la ñuy delloo ay fitnaam yu njàlbéen. Ci yoonu sutura te kenn xamu ko, moo ngi gën a dëgëral ay dooleem ngir yokk seen bopp ba waxtu wi jotee mu dóor. Li mu bëgg rekk mooy barab bu mu mën a jël ngir am ndam, te loolu sax dees na ko ko maye. Fii ak gannaaw dinañu gis te dinga xam ci sunu yaram li muy doxal ci jëfandikoo Room bi. Képp ku gëm te topp Kàddu Yàlla, loolu dina ko indil ñaawal ak fitna.”

The Great Controversy, 563–581.